

Ludžo mórkotaja – što činić?

Zběhny so mórkotanje mjez grjekskeho Židami we wosadze přečiwo hebrejskim, dokelž přewidžachu so jich wudowy při wšednym zastaranju.

Japoštołske skutki 6,1

Je so wam to tež hižo raz stało, zo was njejsu wobkedźbowali? Wo wšitkich druhich su so starali, jenož wo was nic. Su was přewidželi abo stejo wostajili. To je zawěsće ranjace było.

W přenjej wosadze přewidžachu japoštołjo cytu skupinu ludźi. Při wobroćichu so jenož hebrejskim wudowam, grjekske nje wobkedźbowachu. Japoštołjo běchu Židža, a tuž běchu jim či we wosadze najbliži, z kotrymiž móžachu so w maćernej řeči derje dorozumić, tole běchu hebrejscy wěriwi. Jich wudowam wjace socialneje pomocy přidželichu hač grjekske řečacy. Na to pozběhny so mórkotanje w grjekske dźělu wosady. Štóž so přewidzi, započnje mórkotać. Najprjedy jenož za sebe, potom w mjeńšim kruhu a skónčnje wotewrjene.

Hdyž so džensa w našim kraju rozhludujemy, spóznamy podobne wuwice. Mnozy ludžo mórkotaja, dokelž čuja so přewidžani. Nichtó jich nje wobkedźbuje. Podlu dróhi B 96 zhromadźuja so njedźelu dopódnja ludžo z najwšelakorišimi chorhojemi, plakatami a poselstwami. Někak chcedza na so skedźbnić, dokelž čuja so nabok stłóćeni. Wěc so njepolěpši, hdyž so woni jako prawicarjo, ekstremisća abo nacije wobhludaja abo so jim bliskosć k tajkim nahladam wumjetuje. Začuće wróćostajenja wostanje a budže so w dalšich abo hinašich protestnych formach pokazać.

Stawizny wuča, zo nastanu rewolucije přeco potom, hdyž so zajimy wulkich skupinow ludźi přewidža, hdyž so njesłucha na mórkotanje ludźi. Tež w NDR je so w poslednich lětach wjele mórkotało. Na zbožo njedónđže tehdy k namócnym akcijam. Towaršnosć so před 30 lětami na měrliwe wašnje změni.

Kak su japoštołjo z mórkotanjom w Jerusalemskej wosadze wobchadźeli? Zwolaču wulku wosadnu zhromadźiznu, na kotrejž předpołożichu namjet za rozrisanje problemow. Tutón wobsahowaše tři elementy: Japoštołjo wobchowaja swoje přenje a hłowne zastojnstwo, mjenujcy předwanje Božeho słowa, nawod kemšow a duchowne zastaranje wosady. Zduha namjetowachu, socialne prašenja a diakonisku službu do rukow dalšich sobudźelačejow položiť. Střeća njech sej wosada tutech diakoniskich sobudźelačejow sama wuzwoli. Zhromadźizna tutón derje přemysleny namjet japoštołow přiwa.

Z mojeho nazhonjenja wěm, zo so dobre namjety, kiž wobmyslenja kritkarjow sprawnje wobkedźbujate, w gremijach rady a spěšnje přiwarzate, njepřemyslene abo jednostronske namjety pak so wotpokazate abo wjedu k wótrym diskusijam a bojowniskim wothłosowanjam. Zajimawe je, zo mējachu nowi sobudźelačejerjo wšitcy grjekske mjena: Šćěpan, Filipa, Prochor,

Nikanor, Timon, Parmenas a Mikławš. Hdyž běchu so runje hišće grjekske wudowy přewidželi, tak so nětko jenož grjekske wosadni wuzwolichu. To móžemy poradźenu integraciju mjenować. Mórkotanje w Jerusalemskej wosadze so pominy. Zo měješe wobzamknjenje dobre wuskutki, spóznamy na krótkej noticy: „Bože słowo rosćeše, a ličba wučomnikow bu jara wulka w Jerusaleme.“

Što pak to nětko za naš kraj rěka? Ja sej přeju, zo bychu či, kiž noša zjawnu zamołwitosć, zdokojeli, na tych sluchać, kiž čuja so njewobkedźbowani a zo potom dobre namjety staja, kak móžeja so problemy rozrisać. Přeju wšěm tym, kiž skutkuja w politice a w medijach, kreatiwnosć a skutkowanje bjez předsudkow.

Štóž pak so wosobinsce wróćo stajeny čuje, njech řeči z někim wo tym, najlěpje z tym, kiž jeho přewidzi. Njech sej přemysli přecelnu formulaciju a čaka, što so stanje. W najlěpšim padže so jemu pomha.

Jan Malink

Demonstracija w Budyšinje dnja 13. nowembra 1989 – bórže po tym so politiski system NDR sypany.

Foto: Jürgen Maćij

Škit Boha

Lube džěci, smy so hakle wčera wječor z dalokeje jězby wróćili. Četa je kwas swjećita a nas přeprošyła. Jězba tam je byla přewšo dołha a napinaca. Snano tón jedyn abo druhi wě, kak wostudle móža tajke hodžiny na zadnej ławce awta być.

Jako staj naju staršej k přenjemu razej wo kwasu powědałoj, njejsym sej předstajic móhła, kajki tajki kwas je. Ptači kwas znaju,

tuž běch sej myslila, zo drje budže někak něšto z rejemi a z někajkimi ptačkami. Derje, zo sym so do teho nanka někotre razy prašała, tak zo je wón mi wšelake wěcy rozkładł. Hewak bych so na kwasu chětro džiwala.

Jako smy pak chcyli rano zahe z Budyšina wotjěć, naše awto najprjedy njeje chcyło – smy dyrbjeli do džěłarnje a cyłu chwilk

ku čakać, doniž njejsmy móhli dale. Sym so jenož džiwala, čehodla mama a nanka so docyła mjerzaloj njejsym.

Haj, samo jako smy cytu chwilkku na zatykanej awtodroze čakać dyrbjeli, njejsym pytnyła, zo bystaj so mjerzaloj. Padnywši

wječor do našich łožow (sym směta w dwuetažowym łožu horjeka spać) sym so hišće raz prašała, hač njeje to zlé, zo je so naše awto reparo-

wac dyrbjalo. Mama je mi potom rozkladła, zo je to drje mjerzace, ale „přeco hišće lěpje“, hač zo by so awto něhdže po puću skóncowalo. Tehodla je so wona wječor tež Bohu džakowala.

Nanka je namaj potom hišće wo Jezusu powědał. Tón bě mjenujcy tež raz na kwas přeprošeny, zhromadnje ze swojej maćerju Marju. A tam je so stało, štož by na kóž-

dym swjedženju mjerzace bylo – napoje běchu wšě.

Marja je Jezusa prosyła, zo by pomhał, hewak drje by so swjedžen spěšnje skónčil. Jako bě

tež poslednja kapka wupita, je Jezus pinčnikam kazał, wulke horny z wodu pjelnić. Jako su pak ludžo krótko po tym z tych hornow woptali, bě so woda na wino přeměniła.

Mama je prajila, zo škit Boha njerěka, zo so nam žane njezboža abo zmylki nje-stawaja, ale zo je Bóh w kóždym wokomiku při nas a nam pomha je derje přetrać.

Wo tym sym hišće chwilkku přemyslowala – tež na kwasnym wječoru. K piću na tym kwasu, znajmjeńša dołhož hišće do łoža šła njejsym, běše přeco nadosć.

A naše awto je tež cytu dołhu turu wróćo do Budyšina derje jěło. Hakle rano po tym, potajkim džensa, bě zaso něšto skóncowane.

Waša Mina
Měrcin Balcar

Ochranowske hesła 2021

Wšědne hesła na lěto 2021, kiž su spočatk septembra hornjo- a delnjoserbsce w Ludowym nakładnistwje Domowina wušli, su so hižo 2. meje 2018 w Ochranowje wulosowali. Potom je wobdžětar z Ochranowskeje bratrowskeje jednoty so

hodžacy wučbny tekst z Noweho Zakonja kaž tež štučku z kěrlušy abo modlitwu přirjadował. Hotowy manuskript w němskej rěči wupósćełe so 55 přeložerjam a přeložerkam na cyłym swěće, kiž swoju rěčnu wersiju za čišć přihotuja. Najnowše hornjoserbske wudaće pak je nimale kaž z kuzłom nastalo. Z wulkeho předležaceho fundusa hesłow je Olaf Langner z Rakečanskeje wosady awtomatiske přewzaće a rjadowanje hesłow programěrował. Delnjoserbske hesła je zestajil Hartmut S. Leipner. Tak móže nětko tónle přewodnik swój puć do serbskich křesćanskich swójbow w Hornjej a Delnej Łužicy nastupić. **LND**

Wšědne hesła Ochranowskeje bratrowskeje wosady na lěto 2021, zhromadne wudaće ze Serbskim ewangelskim towarstwom, 116 s., brošura, 978-3-7420-2611-8, 2,50 €

Bóže słowo na kuždy žer 2021. Gronka Ochranowskeje bratšojnskeje wosady, wudało Spěchowanske towarstwo za serbsku rěč w cerkwi, zestajil Hartmut S. Leipner, 120 b., brošura, 978-3-7420-2611-8, 2,50 €

CD „Serbska reja“ wušła

Towarstwo Serbska reja je sej hižo w minjenych lětach z wožiwjenjom tradicionalneje serbskeje rejomanskeje hudźby dobre mjeno sćiniło. Na runje wušlej CDji „Serbska

reja – Traditional Sorbian Dance Music“ předstaja melodije zaštych třista lět, pochadźace ze serbskeje Łužicy. Někotre su džensa derje znate

jako ludowe spěwy, druhe so zo drje něhdy raz napisali, ale hižo dołho do rejki nje-piskali. Nětko předleža w nowej interpretaciji. CD ma lóšt do zhromadneho rejomanja zbudzić. Wona hodži so wosebje derje za wuhotowanje rejomanskich wječorkow, džěłarničkow a podobnych bjesadnych zarjadowanjow. **LND**

Serbska reja – Traditional Sorbian Dance Music, wudawačelaj: Serbska reja z. t., Lipsk a Załožba za serbski lud, 11,90 €

Serbska protyka 2021

Serbska protyka poda so klětu do Hórkow, kiž su wobydlerstwu a wokolinje přez lětdžesatki skafarjenja znate. Serbscy basnicy, spisowaceljo a wědomostnicy mějachu tu swoju kolebku stejo. Tež kopańca abo konjacy sport stej tu doma. Podamy so pak tež dale do swěta na přikład z Běłeho Chołmca do Labrador a k legendam a našojk Hornjeje Šleskeje.

Dajće sej lubić!

LND

Serbska protyka 2021, redakcija Pětr Šołta, 160 s., mnoho barbných wobrazow a ilustracijow, brošura, 978-3-7420-2601-9, 8,00 €

Do swobody je nas Chrystus wuswobodził. Gal 5,1

Přeprošenje na zapokazanje fararja Krystofa Rummela do zastojnstwa Serbskeho superintendenta

Wutrobnje was přeprosymy na swjedženske kemše z Božim wotkazanjom składnostnje zapokazanja fararja Krystofa Rummela do zastojnstwa Serbskeho superintendenta. Kemše wotměja so

na reformaciskim dnju, 31. oktobra 2020, w 14.00 hodź.
w cyrkwi swj. Pětra a Pawoła w Hodźiju.

Po kemšach přizamknje so swačina w kantoraće blisko cyrkwyje. Bychmy so jara wjeselili, hdy byšće tutón dzeń hromadže z nami swjećili.

Krystof Rummel
Serbski superintendent

Mato Krygař
Serbski wosadny zwjazk

Před 30 lětami Maćica Serbska wožiwjena

Bórže po politiskim přewróće nasta ideja, starostawnu Maćicu Serbsku zaso wožiwjeć. Dalokož wěm, bě přenje zjawne wuprajenje k temu w našim časopisu Pomhaj Bóh. Kata Malinkowa bě so w mejskim čísle lěta 1990 za to wuprajiła. Wona připóznawaše, zo mamy jako Serbja powołanskich wědomostnikow w Instituce sorabistiki w Lipsku a w Instituce za serbski ludospyt kaž tež pedagogiske institucije, kiž wjedu zaměry Maćicy profesionelnje dale. Na druhim boku widžeše wona politisku tendencu w sledženjach kaž w štyrizwjazkowych „Stawiznach Serbow“ abo tež njeefektiwne džěło. Namotwješe k znawazaloženju Maćicy abo podobneho towarstwa.

Namotwa padny na plódnu rolu. Po wšelakich internych rozmołwach zeńdže so 25. septembra horstka zajimcow, zo by přihotowała rozmołwne koło wo wožiwjenju Maćicy. Dr. Měrcin Völkel, dr. Ludwig Ela a superintendent n. w. Gerhard Wirth jako jedyn z mało hišće žiwych Maćicarjow z dowójskeho časa přeprosychu na zhromadźiznu 11. oktobra do Budyskeho „Wjelbika“. Tam wuzwoli so nachwilne předsydstwo, kotrež měješe wožiwjenje Maćicy do ruki wzac. Čłonojo tuteho přenjeho předsydstwa abo wuběrka běchu superintendent na wuslužbje Gerhard Wirth jako předsyda, dr. Simon Brězan, Jěwa-Marja a Andrea Čornakec, dr. Ludwig Ela, Pěš Janaš, Jan Malink a dr. Měrcin Völkel. Na tutej zhromadźiznje bě drje tež Erich Krawc přítomny, kiž słušeše z Gerhardom Wirthom a fararjom Herbertom

Serbski superintendent n. w. Gerhard Wirth, přeni předsyda wožiwjeneje Maćicy Serbskeje

Foto: Jürgen Maćij

Nowakom k poslednim žiwym sobustawam dowójskeje Maćicy. Wólba Gerharda Wirtha běše signal za to, zo pokročuje wobnowjena Maćica džěło 1847 založeného towarstwa.

Dopominam so hišće na přenje poseźenja noweho předsydstwa, kotrež wotměchu so w Serbskim instituce pod nawodom tehdy 79lětného Gerharda Wirtha. Wón kładžeše wulku wažnosć na to, zo dyrbi wšitke džěło w Maćicy čestnohamt-

ske, bjez zapłaćenja być. Pjenjezy skaža po jeho mēnjenju kóžde zasadženje. Jako čłon noweho předsydstwa spisach přeni namjet za nowe wustawki, za což kupich sej knižku „Vereine gründen und erfolgreich führen“, kotraž bě mi tež pozdžišo hišće wužitna. Paragraf wo dospołnje čestnohamtskim džěle wšak so njemóžeše we wustawkach džeržeć. Kompromisy běchu wšelakich projektow dla trěbne.

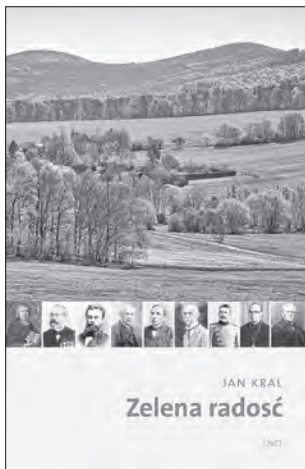
W februarje 1991 wobroći so sup. Wirth na serbsku zjawnosć, zo bychu zajimcy Maćicy přistupili a ju tež materielnje podpěrali. Dr. Völkel přida Wirthowym sadam dalše mysle wo džělawasći Maćicy, kiž maja do džensnišeho plaćiwosć. Maćica nima jenož wědomostne nadawki, dokelž posrědkuje tež duchowne hódnoty našeje řeče a kultury serbskemu ludej a jón z tym wuwědomja. Lubosć k serbstwu móže hakle nastać z konkretneje wědy wo duchownych hódnotach Serbow. Džěło Maćicy stejí nad konfesijemi a swětonahladom. Kóždy Serb móže čerpać z hesla, kiž stejí na spočatku 1. zešiwka Časopisa Maćicy Serbskeje: „Bohu k česći a Serbam k wužitku.“

Skónčnje so Maćica Serbska 2. apryla 1991 k swojej 94. hłownej zhromadźiznje w Budyšinje zeńdže. Na njej bu dr. Měrcin Völkel jako naslědnik Gerharda Wirtha w zastojnstwje předsydy wuzwoleny. Lěto pozdžišo, na 95. hłownej zhromadźiznje 1992 spožči so Gerhardej Wirthowej čestne čłonstwo za jeho čas žiwjenja trajace prócowanje wo serbstwo a za jeho zaslužby při wobnowjenju towarstwa. **Jan Malink**

Za wćipnych a sćerpliwych čitarjow

Wjele lět je w Boranecach bydłacy wučer a lektor na wuměnkú Jan Kral džěłał na swojej knize „Zelena radosć“, kotraž je nětko w Ludowym nakładnistwje Domowina wušła. Njeje to žana popularnowědomstna příručka wo přírodze a tež žana zběrka z lochkej ruku napisanych stawizničkow wo rostlinach a zwěrjatakach. Takrjec rjap „Zeleneje radosće“ su wobšěrne biografije džesać znatych abo tež mjenje znatych serbskich wosobinow, kotřiž so za přírodu zajimowachu, wo njej pisachu abo tež w přírodze sledžachu. Hač na Jakuba Lorenca-Zalěskeho běchu woni wšitcy wučerjo abo fararjo.

Dokelž je Jan Kral biografije tutych mužow chronologisce rjadował, započnje so kniha ze žiwjenjom a skutkowanjom Ha-

dama Bohuchwała Šěracha, wótca moderneho pčolarstwa. Wo tym swědči 13 stronow Šěrachowych přírodowědných a nabožnych rozmyslowanjow wo žiwjenju pčółkow z jeho spisa „Die Verherrlichung des glorwürdigen Schöpfers aus der wundervollen Biene“ z lěta 1767. Tutej temje přizamknu so Jana Kralowe mysle, dopóznaća wo pčółkach a swójske dožiwjenja z nimi.

Po Šěrachu předstaja wón Michała Rostoka, Jana Bohuwěra Mućinka, Michała Awgusta Krala, Jana Larasa, Korlu Bohuwěra Šěcu-Rachlowskeho, Jakuba Nowaka-Horjanskeho, Měrcina Krala, Jakuba Lorenca-Zalěskeho a něhdyšeho Rakečanskeho fararja Riotu. Při tym njerysuje awtor jenož žiwjenje a sledženje tutych serbskich pře-

čelow přírody, ale pokaza tež na jich narodne skutkowanje. Mjenowani pisachu něhdy wo žiwjenju w lěsu, hišće jónu wo pčółkach, wo mejskich brukach a łastojčkach, wo mrowjach, jěžach a rybach, wo hońtwje a wo mjetelach na kupje Hawaii. Tutym tekstam přizamku so přeco we wuběrnej serbsčinje spisane mysle a dopóznaća Jana Krala.

Jeho kniha so lochce a spěšnje nječita. Njeje tajka, kotruž pjatk wječor do ruki wozmješ a njedzelu připołdnju wučitanu do knižneho kamora stajiš. Najlěpje je, hdyž sebi čitar najprjedy raz jedneho z mjenowanych přírodospytnikow wubjerje a so nadrobneje wo jeho skutkowanju informuje. Hdyž sebi potom womeřje teksty a Jana Kralowe mysle k temu přečíta, rozumi, što „zelena radosć“ je.

Marko Grojlich

Jan Kral, Zelena radosć. Na sledch serbskich přírodospytnikow, Ludowe nakładnistwo Domowina, 232 stron, wobrazy, kruta wjazba, ISBN 978-3-7420-1901-1, 19,90 €

Narowny kamjeń Njeswaćidlskeho diakona namakany

Na farskej zahrodze w Njeswaćidle chcych lětsa za přiliwanje składnosć za čerpanje wody měc. 1947 běchu tu jeći z Njeswaćidła džěru wuryli, tak zo měješe farska swójba přeco dosć wody za krjepjenje. Mjez tym pak je džěra zasypana a wjele pjeršce leži nad njej. Wědžach, zo běše blisko zachoda pódla něhdyšeje fary z wulkimaj kamjenjomaj zawoždžeta stara studnja. Chcych raz tam nutř pohladnyć, ale druge čězke kamjenje ležachu nad nimaj. Zhromadnje z tótku wotkrychmoju staru studnju. To bě wostróznjacy wobraz. Město wody wuhladachmoju hač k džěrje za plumpu twarske wotpadki molerjow a murjerjow a wjele dalších wotpadkow. Wjes bě 1909 nowy wodowód dóstała a tak studnju wjace njetrjebachu.

Započach njerjad wotwozyc. Hdyž dóstach wěstu hłubokosć a na wulki kamjeń wot deleka pohladach, so njemało džiwach, zo běše to narowny kamjeń. Pismo bě poměrnje derje zdžeržane a wučitach mjeno „Andreas Smaler“ a lětoličbu 1729. Doma pohladach do chroniki a bě jasne, zo bě to narowny kamjeń fararja Handrija Smolerja, kiž bě so po chronice 1693 narodził. Dokelž bě jenož mały džěl wučitać, chcych wězo druhi džěl tež wuslědźić.

Najprjedy pak dale do hłubokosće džělach. Skónčnje w hłubokosći wjac hač třoch metrow drjewjany wósomróžkaty fundament studnje namakach, na kotryž běchu zornowcowe kamjenje porjadnje nakładžene. Nětko chcych čězki kamjeń nabok zběhnyć. Z pomocu wijawy so to poradži.

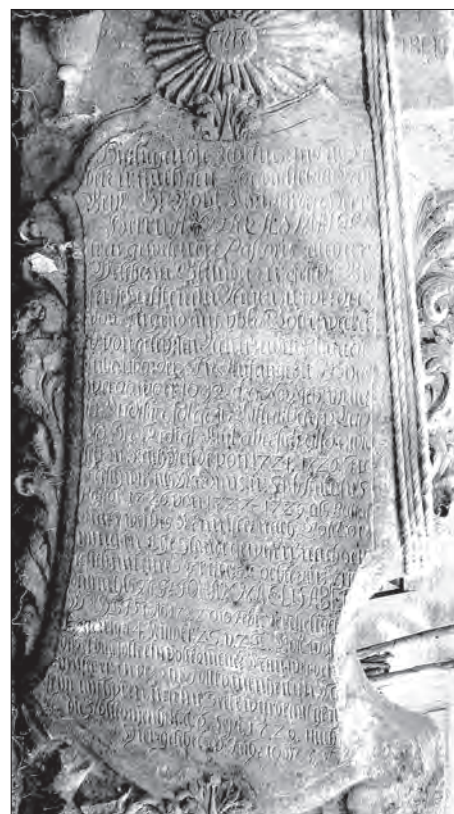
Z napisma wučitach, zo bě so Smoler hižo 9. nowembra 1692 we Wojerecach narodził. Džěše drje w Budyšinje na gymnaziji a studowaše we Wittenbergu a Lipsku

teologiju. Po studiju započa 1721 w Rychwałdze pola Chrbjeje předować. Tam woženi so 10. februara 1722 z Johannu Elisabeth Wehsec. Wona pochadžeše z Protec pola Halštrowa. Jeje nan Martin Wehse (1655–1725) bě tam wot 1690 sem farar. W zastojnstwje slědowaše jeho syn Friedrich Traugott hač do 1750 a po nim jeho wnuk Friedrich Traugott młódši hač do 1783. To wučitach z Protečanskeje chroniki. 5. nowembra 1722 narodži so młodymaj Smolerjec mandželskimaj džowka Johanna Christina, kaž steji w cyrkwinskih knihach w Rychwałdze.

W Njeswaćidle prócowaše so w tutym času farar Berggold wo farske městno za drugeho fararja. Skónčnje powoła patron Friedrich Ludewig von Württemberg 26. junija 1726 Handrija Smolerja na tute městno jako diakon a zastupowacy farar. W dokumenće so pisa „Wohl-Ehrwürdig und Wohlgelehrte Herr Andreas Smaler“. Wón bě přeni Njeswaćidlski diakon. Tute pismo mamy w cyrkwinski archiwje. Wón začahny do domu „Organisterey“, na kotrehož městnje so lěta 1747 nětčiši diakonat natwari.

Farar Křescán Samuel Berggold zemřě hižo 21. januara 1727. Tak přesydlu so Smolerjec swójba ze synomaj a džowkomaj na faru z lěta 1646. Pinca tuteje fary na farskej zahrodze je so hišće hač do 1976 wužiwała.

Patron von Württemberg je sebi dał wot 1721 hač do 1723 hońtwjerski hród z pawilionami a njesměrnje wulkej oranžeriju w krasnym baroknym parku natwarić. Dokelž bě fara z časa Třiceciletneje wójny přestarjena a zo by zachod do parka nahladniši był, bu 1728 wulka fara w ba-

Lětsa namakany narowny pomnik Njeswaćidlskeho fararja Handrija Smolerja (1692–1729)

Foče: Handrij Wirth

rokny stilu natwarjena. Tak přečahny Smolerjec swójba do noweje fary.

Jako diakon so powoła Johann Heinrich Kaltschmidt (1687–1760), kaž zhonimy z třecheho wěžoweho dokumenta z lěta 1727. Hižo 6. septembra 1729 Handrij Smoler zemřě. Jeho naslědnik bě z Kšupow zapadnje Kalawy w Delnjeje Łužicy pochadžacy Pětr Fuhrmann hač do 1731, kiž zemřě 1737 we Wojerecach. Po nim přewza farsku městnosć Jan Balthasar Langa, kiž bě so 1697 w Budyšinju narodził, naslědnik Handrija Smolerja w Rychwałdze był a potom wot 1732 hač do smjerce 1738 w Njeswaćidle skutkował. Po nim slědowaše diakon Kaltschmidt jako farar.

Tež druhi kamjeń bě narowny kamjeń, dopominacy na Rosinu Berggold, mandželsku fararja Berggolda. Wona zemřě 30. apryla 1735 w Njeswaćidle. Jeju wěrowanje bě 1686 we Wusokej južnje Łukowa, hdžez bě mandželski farar. Wona porodži sydom synow a tři džowki. Lěta 1714 přečahnychu do Njeswaćidła. Narowny kamjeń fararja Berggolda steji w sewjernym zachodze do cyrkwy. Wón bě so 1659 we Wojerecach narodził.

W našich Njeswaćidlskich cyrkwinskih knihach běchu zapiski w tutym času snadne, ale wobtwjerdžichu narowne napisma. Dokelž stej narownej kamjenjej dla plumpy wobškodženej, stej so wonej zaso tak kładaj, kaž dotal ležešćej. **Handrij Wirth**

Namakanej narownej plaće z 18. lětstotka ležitaj nětko zaso na svojim starym městnje na studni před bywšej Njeswaćidlskej faru.

Rudi Krawc z Rownoho †

Kameru w rukomaj a stajnje z kolesom po puću – tajkeho znajachmy Rudija Krawca. W Slepjanskej wosadze a po cyłej wokoli nje bě wón znaty, wšako filmowaše na swjedženjach, kemšach a wjele dalších zarjadowanjach. Cytu polcu pjelnja jeho filmowe dokumentacije, kiž rady rozdawaše.

Njenadžicy je Rudi Krawc njedzělu, 23. awgusta, w starobje 82 lět doma w Rownom zemrěl. Žarujemy wo holanskeho Serba, kiž bě kruće w swojej domiznje, w serbskim žiwjenju a w křesćanskej wěrje zakótwny.

Narodźił bě so Rudi Krawc 27. decembra 1937 mandželskimaj Krawcoc Mari a Heinrichej w Rownom. Zhromadnje z bratrom Helmutom a sotru Ingeborg je w Rownom wotrostł. W Slepjanskej cyrkwi bu 1938 wot fararja Rejslerja wukřčeny a w léce 1951 wot fararja Mildnera konfirměrowany.

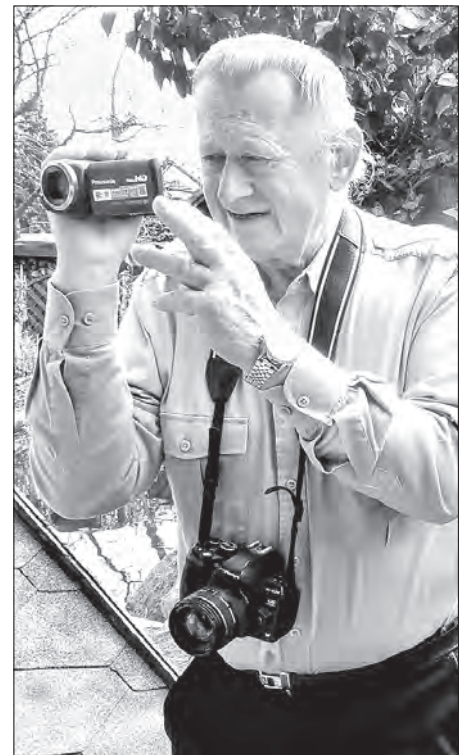
Po wuchodženju šule wukubła so Rudi Krawc w běrowje pošty w Bětej Wodze. Lětdziesiątkaj bě tam přistajeny, přjedy hač potom wot spočatka 1970tych lět w brunicowej jamje džětać njezapoča. Po přewróće poda so spočatk 1990tych lět na dočasny wuměnk.

W léce 1960 zmandželi so Rudi Krawc z Marjanu rodž. Gnilioc z Rownoho. Lěta w juniju dožiwištaj mandželskaj hišće swój diamantny kwas. Jimaj narodžišterj so dvě džěšći: Carmen a Torsten. Rudi Krawc bě kruty ze sobu a z druhimi, štož njebě stajnje lochko za jeho bliskich.

Rudi Krawc lubowaše kaligrafiju a zhotowješe njeličomne rukopisne wopisma a druge spisy za swójbných a wjele druhich. Wón słušeše k založerjam Njepilic towarstwa w Rownom. Wot wšeho spočatk hač do swojeje smjerće staraše so lěta dołho wo financy towarstwa a jich wotličenje. Na wšěch zarjadowanjach Njepilic towarstwa bě pódla, wšako bě jemu to serbske jara wažne. Rady chodžeše tež na bibliske hodžiny abo serbske wosadne popołdnja w Slepjanskej wosadze, wšako bě hłuboko zakótwny we wěrje.

Čěžke běchu za njeho lěta mjez 2006 a 2017, w kotrychž so Rowno na wotbagrowanje přihotowaše. Rudi Krawc zasadzo waše so za zachowanje domizny. Bě jedyn z mała Rownjanskich, kiž so na zjawných protestnych pućowanjach wobdžělichu a bě swěrný člon iniciatiwy „Strukturna změna nětko – žane Wochozy II“. Wotnamakać měješe so dla tuteje swojeje pozicije z tym, zo so ludžo jeho zdalowachu abo wo nim rěčachu. Zbožowny pak potom před třomi lětami bě, jako bě jasne, zo njeběchu prócowanja podarmo a zo njedyrbi na stare dny swoju ródnu wjes wopuščić.

Po jeho njezapke smjerći bu Rudi Krawc 27. awgusta na Rownjanskim kěrchowje pochowany. Zawostaji swoju mandželsku, džěšći, wnučku a dalších přiwuznych. Dwurěčny pohrjeb, na kotrymž Rowniske glosy spěwachu, nawjedowaše wosadna fararka Jadwiga Malinkowa. Předowaše

Rudi Krawc

Foto: Kito Pjerík

wo wjeršu z 1. knihi Mójzasa: „Njedžeržče mje horje; přetož Knjez je zbožo dať k mojemu pućej; pušće mje, zo počahnu k mojemu Knjezej.“ (1 Mójzas 24,56)

Njech je Rudijej Krawcej serbska holanska zemja lochka!

Jadwiga Malinkowa

Spominanje při Sedanskim pomniku

Dnja 2. septembra spominaše muski kružk Slepjanskeje wosady z někotrymi dalšími zaimcami na 150. róčnicu bitwy pola Sedana w léce 1870. Pomnik při Slepjanskej cyrkwi, kiž je jenički dwurěčny Sedanski pomnik po cyłej Lužicy, bě so za čas fararja Juliusa Eduarda Wjelana postajił. Hač do Přenjeje swětoweje wójny swječachu w Slepjanskej wosadze Sedanske swjedženje.

Foto: wosada Slep

Z předsydstwa SET

Dnja 7. septembra wuradžowaše předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa. Rakečanska wosada přihotuje wosebity spěwnik za dwurěčne kemše. SET přilubi k temu financelnu podpěru. Dla zapokazanja fararja Krystofa Rummela do zastojnstwa Serbskeho superintendenta, kotrež budže na reformaciskim dnju w Hodžiju, wobzamkny předsydstwo, zo njebudže lětsa na tutym dnju hłowna zhromadźizna SET. Město teho přewjedže so hłowna zhromadźizna na pokutnym dnju, 18. nowembra, w Ketlicach. Superintendent Rummel informowaše, zo přečehnje archiw Serbskeje superintendenty sobotu, 12. septembra, z Jerjoweje w Budyšinje na faru do Hodžija. Towarstwo so prócuje, zo wotměje so w přichodnym léce zaso nabožny kónc tydźenja w Hainewalde. Za sobotu, 6. měrca 2021, přihotuje so džělarnička Bjesadow w Rakecach. Serbski cyrkwinski džeń planuje so za 19. a 20. junija 2021 w Chmjelowje a Mosće w Delnjeje Lužicy.

Měrcin Wirth

Jurij Brósk: Dopomnjenki na mlode lěta (1)

Předspomnjenje: Dopomnjenki Jurja Bróska na čas džěcatstwa w Budestecach su nimale dospołne podate, zapiski z gymnazialneho časa w Budyšinje a Žitawje jenož we wujimkach. Wot přeložowarki přidate su mjezynapisma a w kursiwnych spinkach krótke wujasnjenja k někotrym wosobinam.

Z Malešec do Budestec

Dokelž běštaj bratřikaj zemřeloj a jenož tři sotry žiwe, bě radosć nad mojim narodom, a to hišće na njedźeli, zawěsće jara wulka. To wuchadźa tež z nanoweho zapiska na kóncu žnjowodźakneho předowanja w Malešecach 25. awgusta 1833: „A hlej, wono džěše wšitko po přeću zbožownje, přetož Knjez je pomhał. Wón njech je tež z tobu, lubowane džěćo, njech će wjedže po prawym puću a njech će něhdy přiwozmje k česćim!!!“

28. awgusta, tři dny po narodže, wukřičichu mje na mjenje Georg Moritz, přnje je po džědže Jurju Brosce w Rakojdach, tamne po wuju Moricu Sausu w Budyšinje. Poprawom bych dyrbjal rěkać Paul Martin, dokelž pak bě bratřik Pawoł wumřěl, rozsudžichu so za hinaše mjeno. Mój kmótr, farar Kanig z Klukša [*Korla Bohuwěr Kanig, 1804–1878, serbski kěrlušer*], přepoda mojemu nanej pjenjezy, za kotrež měješe mi, hdyž na uniwersitu póndu, serbsku bibliju a serbske spěwarske kupić. Woboje jako student tež dóstach a z teho časa stajnje wužiwach.

Tež džeń mojih přěních kročelow mój luby nan zapisa: „18. septembra 1834 popołdnju dopisach nastupne předowanje za Budestecy a mějach z mandželskej radosć, zo naju luby Jurij Moric so wot swojeje wjednicy wottorhny a cyle sam po dworje tupotaše.“ Kaž mi powědachu, mějach čěšerku, na kotruž so slabje dopominam, jako pozdžišo raz do Budestec přinđže, zo by mje widžala.

28. septembra 1834 měješe luby nan rozžoňowanske předowanje w Malešecach a tydžeń po tym přečahnyštaj lubej staršej z nami džěćimi do Budestec. 36 wozow, wězo małe, kaž běchu tehdy z wašnjom, dowjeze nadobu a hospodarske wěcy (tež wjacore kruwy) do Budestec. Při swjědženskim witanju sym pječa, kaž je so mi wospjet powědało, wótfě sobu spěwał, tak zo ludžo prajachu: „Tón budže wěsće raz duchowny“, a nanowy přecel, knjez kandidat Pjenck z Bělšec [*Handrij Pjenck, 1808–1849, duchowny serbskich wupućowarjow 1849 do Awstralije*], je mje w swojej witansej narěči pječa tež naspomnił.

Bratr Měrcink Božidar

30. oktobra samsneho lěta narodži so mój bratr Martin Theodor, kiž bu mój luby swěrný hrakanski towarš: Wón, bruno-

Pohlad na Budestecy z juhozapada wokoło lěta 1840. Za cyrkwu je widžeć hora Lubin, kotrež so rjećaz dalšich wyšinow přizamknje.

Repro: archiw PB

włosaty, bóle měrny, rozważowacy a wurunany, bě wězo woblubowaniši; ja, swětłowłosaty, běch jara žiwy, lochce wobwliwujomny, njeměrný duch bjez wutrajnosće. Tehodla so jara derje wudospołnjachmoj. Připołdnju za blidom sedžachmoj jedyn k prawicy, tamny k lěwicy nana.

Dokelž so w staršiskim domje z nami kaž ze služownymi jenož serbsce rěčeše, wołachu bratra Měrcinka a mje Jurka. Pozdžišo, hdyž chodžachmoj do Budyšina do šule a so doma wjace němsce rěčeše, mjenowachu naju Božidara a Morica.

Raz, běchmoj snadź štyri- a pjećlětnaj abo trochu staršej, běchmoj so zhubiłoj. Hdyž so za Měrcinkom prašachu a jeho pytachu, běžach na puć a woprašach so šibałeho muža, wěsteho Helma z Budestec, kotrehož zetskach, cyle strachociwje, wězo serbsce: „Njejsy našeho Měrcinka widžal?“ – „Što, vašeho kozoła?“ Kozoły so mjenujcy powšitkownje Mjerten mjenowachu. Na to ja: „Ně, ně, tajkeho, kaž ja sym.“ Tuta anekdota so daloko a šeroko roznjese. Tež najskromniše podawki powědaše jedyn tamnemu, dokelž tola hišće žanych nowin njebě.

Farske hospodarstwo

Kaž tehdy wšitcy wjesni fararjo měještaj tež staršej ratarstwo. Moja luba njeboh mać Amalija rodž. Šoćic, džowka młynka z Budyskeho Židowa, bě pola při wuzneje knjeni Konikoweje w Jitru wuknyła wjesć domjacnosć. Mać bě připóznata wustojna hospoza, tehorunja njesprócniwje džělawa a pilna domjaca, kotraž stajnje z čeladnej hródž wobstaraše, picowaše, deješe a nas džěći hižo zahe najprjedy do mjeńšich, potom do wjetšich džělow zapřahny. Mój dwaj hólcaj dóndžachmoj sej stajnje k maćeri do hródže po hornčk čerstwego mloka.

Zo by sčasom wo poslešća starane było,

kupichmy wot wikowarja jónu naraz 60 huškow a zehnachmy je do hata. Tute pak nje-wobradžichu jenož lubej maćeri a sotram wjele džěla, ale tež namaj hólcomaj, kotraž dyrbjachmoj je po šćernišćach pasć. Husto-dosć hdyž běchmoj je na pustych polach pasłoj a so jim chłóšćenkow z korta chcyše, štož so zwjetša při wječornym zwonjenju sta, da najprjedy ganzor signal, na to gago-taše cyle stadło, machaše z křidłami a lečeše přez Schäffrigec statok do farskeho dwora, a mój – Božidar a ja – běžachmoj plaka-jo z napojenskim sudžikom za nim.

Lěpje so namaj tež njejeńdže z dwanatkom wowcow, kiž běštaj staršej raz nazymu kupiłoj, zo bychy so pola a łuki čisće wotpasli. Hdyž mějachu pastwu sytu, zběhachu wopuše a čěrjachu bječo domoj k swojim rěblam.

Tak bě potajkim swěru wo to postarane, zo na blidže na mjasu njepobrachowaše. Wot Měrcina hač do hód sćeše mać, jako mějachmy cytu kopy hus, kóždu sobotu zarězane tučne husy do Budyšina na wiki, hdžež jako najrjeńše najwyše plaćizny docpěchu.

Dušnemu nanej njezbywaše při džěle we wulkej wosadže wjele chwile so wo hospodarstwo starać. Přewostaji je hlownje maćeri a dorostowacym džowkam. Ale měješe tola wulki zajim za nje a wjesele nad stawom polow, kotrež sej rady nawječor z dołhej trubku wobhladować chodžeše. Po wječeri dorěča z přistajenym (Wicaz z Lubjenca a Běrka z Budestec dołhe lěta nanej služestaj), što bě so wob džěń nadžětało a što měješe so nazajtra činić. Sobotu při wuptaćenju mzdy by nan swojeho přistajeného zwjetša z cigaru zwjeselił, štož sej tež ja, jeho syn, pozdžišo přiwučił.

Teksty wubrala a přeložila

Trudla Malinkowa

Pokočowanje slěduje

Wopominanje 200. narodnin kantora Pětra Liški

Dnja 31. awgusta bě 200. narodny dzeń Pětra Liški. Wón bě wot 13. apryla 1852 hač do wotchada na wuměnk w léče 1886 wučer a kantor w Hodźiju. Na kemšach 30. awgusta 2020 jeho Hodźijska wosada wopominaše. Gerat Krawc měješe krótki přednošk wo jeho žiwjenju a skutkowanju. Do kemšow je Hodźijska Bjesada jeho z kwěćelomaj na row počesćila.

Pětr Liška narodži so 31. awgusta 1820 do jednorych poměrow w Rašowje a tam wotrosče. Jeho nan běše chěžkar a bětnar Jan Liška. Dnja 3. septembra bu w Budestecach wukřčeny. Tu wopytaše tež ludowu šulu a po njej w Budyšinje krajnostawski wučerski seminar.

Na swjedženju swjateho Jana 1841 započá Pětr Liška swoju šulsku službu w Njeswačidle, najprjedy jako wikar a pozdžišo jako pomocny wučer. 1842 mjenješe jako wučer do Łuha a 1844 do Hornjeho Wjelčina. 13. apryla 1844 nastupi swoju wobšěrnú službu jako wučer, kantor a pišćeler w Hodźiju.

Pódla swojeho zastojnskeho džěta zaběraše so Pětr Liška, kiž bě tež chwilu sobustaw Maćicy Serbskeje, ze stawiznami Hodźija a Hodźijskeje wosady. Wobšěrnje slědžeše we wosadnych, ryčerkubłowskich a statnych archiwach. Tež z wuznamnymi historikarjemi je korespondował. Wulku zaslužbu sej zdoby z wudžětanjom a wudaćom knihi „K stawiznam Hodźija a Ho-

dźijskeje wosady“ w léče 1876. Tutón swjedženski spis wuńdže w serbskej a němskej rěči pola Smolerja w Budyšinje. Na 52 stronach su wopisane 800lětné stawizny cyrkwy, wosady, šulow a jeje wučerjow kaž tež fararjow a diakonow wot reformacije sem. Dale předstaji Pětr Liška wuznamne wosobiny, kiž z wosady pochadźachu abo w njej skutkowachu kaž farar a přeložer Noweho zakonja Michał Frencl a rěčny ženij Jan Gelanski.

Swójbnje dožiwi Pětr Liška dobre kaž tež čězke časy. 1844 woženi so w Njeswačidle z Henriettu Augustu Vogelec z Jamnoho pola Klětna. Wona porodži tři džěci a zemrě 1855 w Hodźiju. 1860 so wón znova woženi z Johannu Wilhelminu Adelheid Kiršnarjec, džowku Bukečanskeho kantora. Druha mandželska porodži štyri džěci. W Hodźijskim času zemrěchu z přenjeho mandželstwa dwaj synaj a z druhého mandželstwa tři synojo. Lěto 1870 dožiwi Pětr Liška podobnje kaž bibliski Hiob: Dnja 18. meje zemrě syn Johann Richard (19lětny časnikar) a dnja 4. septembra wumrěštaj synaj Johann Edmund (21lětny kandidat wučerstwa) a Paul Theodor (štyri mjesacy stare najmlódše džěco).

Pětr Liška zemrě 9. apryla 1889 jako kantor-wuměnkar a nošer zaslužbneho křiža, jeho bě boža ručka zajala. Pohrjeb dnja 12. apryla na Hodźijskim kěrchowje steješe pod bibliskim słowom „Či pak, kiž

Kwěćelaj na rowje kantora Liški w Hodźiju składnostnje jeho 200. narodnin

Foto: Gerat Krawc

wučili su, budža so swěćić jako njebjeska jasnosť, a čí, kiž wjele k prawdosći pokazali su, jako hwězdy stajnje a wěčnje.“ (Daniel 12,3)

Njech wupružuje tute słowo Swjateho pisma tež w našim času a w přichodže na duchowne a kulturne kublanje našeho luda.

Gerat Krawc

Ekumeniske poswjećenje swjateho křiža w Haslowje

Njedzelu, 13. septembra, přeprośy Ješek swójba do Haslowa na poswjećenje swjateho křiža. W serbskich katolskich wosadach postajeja křiže zwonkowy napohlad wsow a su znamjenja křesćanskeje wěry wobydlerjow. Mandželskaj Horst a Wórša Ješek, kiž přistušetaj našeje Hodźijskeje wosadze, kupištaj w léče 1978 w Haslowje wot serbskeje katolskeje swójby statok z křižom. Křiž postajił bě w léče 1900 Arnošt Lenš. Ješek mandželskaj přilubištaj mějicelce, wnučce Arnošta Lenša, křiž swěru zdžeržeć a hladać.

Lětsa da Ješek swójba křiž restawrować a zahrodku wokolo njeho rjenje wuhotować. Poswjećenje křiža sta so z ekumeniskej nutrnosť. Horst Ješka móžeše něhdze polsta katolskich a ewangelskich hosći witać. Nowy Serbski superintendent a Hodźijski farar Krystof Rummel předowaše wo křižu jako znamjenju našeje wěry a farar Gerat Warnar z Baćonja poswjeći křiž. Z radosću spěwachmy katolski a ewangeliski, serbski a němski kěrluš. Po tym je Ješek swójba hosći na bohaty zakusk přeprośyła. Při bjesadze wuzběhnychu přítomni

ekumeniski angažement Ješek swójby a jeje wulku hospodliwosć.

Restawrowanje a swěrne hladanje ka-

tolskeho křiža přez ewangelsku swójbu je rjany přikład žiweje ekumeny w našeje domiznje.

Gerat Krawc

Ekumeniska nutrnosť k poswjećenju Ješek swjateho křiža w Haslowje Foto: Rafael Ledźbor

Powěšće

Johannes Krahl z Dobranec koncertowaše na Bartskich piščelach. Foto: Jurij Helgest

Bart. Z koncertom „Muzikaliska jězba po časach“ zahaji so 16. septembra w Bartskej cyrkwi nowy festiwal „Hornjołužiski swjedžen komorneje hudźby“. Mjez druhim hraještaj rodzeny Dobranečan Johannes Krahl a Josua Velten z Gießena simultanje na dwójich Eulowych piščelach. 200 přitomnych dožiwi koncert, kotryž so tež live z cyrkwy won přenese. Wot přislušarjow so žadyn zastup njezběraše, město toho skladowachu pjenježne dary za třebne wobnowjenje Bartskich piščelow.

Slepo. Na farskej ležownosći w Slepom poswjećichu po kemšach njedźelu, 6. septembra, wobnowjenu historisku studnju. Na zakrytu studzeń, kotraž bě so hižo z pomjatka wjesnjawan pomynula, běchu loni připadnje při twarskich dźělach storčili. Po zwěšćenju archeologow pochadźa wona něhdže z 15. lětstotka. Jeje horni dźěl je Slepjanska wosada nětko po historiskim přikładze ze zdónkow a z wjawanu nowy natwaric dała.

Budyšin. Njedźelu, 6. septembra, wotmě so tradicionelne modlenje kadiša na tudyšim židowskim pohrjebnišću. Bě to lětsa 31. raz, zo su Budyšeno pod nawodom lěkarja Hansa-Eberharda Kaulfürsta na zemrětych člonow něhdy dosć wulkeje židowskeje wosady w Budy-

šinje spominali. Spěwy a modlitwy nawjedowaše zaso kantor Michal Foršt z Prahi.

Kamjenc. W tudyšej Serbskej cyrkwi spožči sakska statna ministerka za kulturu a turizm Barbara Klepsch 11. septembra bibliotekarce, awtorce a kěrlušerce Chrysće Meškankowej z Budyšina Myto Zejlerja. Lawdatorka Rejza Šěnowa wuzběhny w swojej narěči zaslužby počesćeneje jako přenja serbska katolska kěrlušerka a dołholětna žurnalistiska předewšěm na hudźbnym polu. Bě to štwórty raz po lěće 2014, zo přepodachu wosobinje z 5 000 eurami dotěrowane wuznamjenjenje za wusahowace wukony na polu serbskeje rěče.

Wětošow. W tudyšej Serbskej cyrkwi swjećachu na Dnju wotewrjeneho pomnika 13. septembra delnjoserbske kemše. Wone běchu wěnowane 75. posmjertninam fararja Benjamina Běgarja (1873–1945), kotryž bě posledni serbski duchowny Wětošowskeje wosady, a 25lětnemu wobstaću spěchowanskeho towarstwa Serbskeje cyrkwy. Liturgiski nawod měješe Janšojski farar Ingolf Kšenka.

Slepo. Njedźelu, 13. septembra, swjećachu w Slepom konfirmaciju, kiž bě lětsa w meji korony dla wupadnyta. Wot 15 młodostnych, wosom hólcow a sydom holcow, da so položca serbsce žohnować. Kemše z Božim wotkazanjom swjećeše wosadna fararka Jadwiga Malinkowa, kiž předowaše wo žonopowym zornjatu (Matej 13,31–32).

Dary

W awgusće je so dariło za Serbske ewangelske towarstwo 100 eurow a za Pomhaj Bóh 200 eurow a 12 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 100 lětami, 13. oktobra 1920, zemřě w Njeswaćidle česla a ludowy basnik **Arnošt Helas**. Narodźeny 1840 jako syn žiwnosćerja w Psowjach, wotrosće wón w Nižej Wsy, hdžež swójba po wulkim wohenju swój statok zhubi a wochudni. Syn nawukny tuž rjemjesto a dźěłaše jako česla na Njeswaćanskim knježim dworje. Ze swojej 1862 založenej swójbu bydleše najprjedy w Šešowje a wot lěta 1880 hač do smjerće w skromnym, knjejstwu słušacym domčku na kromje Njeswaćanskeho hrodowskeho parka. Arnošt Helas słušeše w poslednimaj lětdzesatkaj 19. lětstotka k najpłodnišim serbskim ludowym basnikam, kiž pěsnjachu po přikładze Pětra Mlónka a spěwarskich. Tež w spisawanju powědančkow so pospyta a wozjewi serbske powěšće, kiž bě sej po ludźacym powědanju zapisał. Do takjeho duchowneho dźěła pohnjowaše jeho wosadny farar Jurij Jakub. W lěće 1909 bě Arnošt Helas mjez załožerjemi towarstwa Jutrnic w Njeswaćidle, w kotrymž jako bibliotekar w předsydstwje sobu skutkowaše.

Jeho row na Njeswaćanskim kěrchowje je dawno zrunany, jeho domček na kromje parka, Nowowjesnjanska 9, pak sej w lěće 2005 młoda swójba wobnowi a přetwari. T.M.

Přeprašujemy

- 04.10. 17. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.15 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Rummel)
14.00 wosadne popołdnje w Slepom (fararka Malinkowa)
- 11.10. 18. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.00 dwurěčne kemše w Bukecach (farar Haenchen)
- 14.10. srjeda**
19.00 Bjesada w Rakecach w farskej bróžni
19.00 Bjesada w Hodźiju na kantoraće
- 18.10. 19. njedźela po Swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Haenchen)
- 15.10. štwórtk**
18.30 Bjesada w Bukecach na farje
- 25.10. 20. njedźela po Swjatej Trojicy**
09.30 dwurěčne kermušne kemše w Slepom (fararka Malinkowa)
- 31.10. reformaciski swjedžen**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. n. w. Malink)
14.00 kemše z Božim wotkazanjom w Hodźiju, zdobom zapokazanje Serbskeho superintendenta Rummela do swojeho zastojnstwa
- W nowembru wysyła so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.*
- 01.11. 21. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.15 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.